

УДК 378.091.313:[342.951:075]

[https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-11\(29\)-1507-1526](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-11(29)-1507-1526)

Саврасова-В'юн Тетяна Олександрівна кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри української літератури, компаративістики і гринченкознавства, Факультету української філології, культури і мистецтва, Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, м. Київ, тел.: (067) 236-36-02, <https://orcid.org/0000-0001-5737-6189>

АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ МЕДІАПРАВА ІНТЕРАКТИВНИМИ МЕТОДАМИ

Анотація. У статті розглянуто проблему використання інтерактивних методів навчання на заняттях дисципліни «Медіаправо». Медіаправо представлено як суспільні відносини, пов'язані з використанням інформаційних засобів для передачі інформації на великі відстані за допомогою телекомунікаційних каналів. Зосереджено увагу на сутнісних характеристиках медіаправа: комплексній сфері суспільних інформаційних відносин, науковому напрямі в галузі правознавства, навчальній дисципліні. Проаналізовано проблеми вивчення медіаправа в закладах вищої освіти України: обмежена кількість закладів вищої освіти, що запроваджують дисципліну; в підручниках із правової тематики недостатньо уваги приділено обов'язкам спеціалістів медіасфери; постає питання якості викладання правових дисциплін для здобувачів медіаосвіти; актуальним є впровадження інтерактивних методів навчання в освітніх процес професійної підготовки здобувачів освіти медійної галузі. Підкреслено питання загальних, фахових компетентностей, що охоплюють правові аспекти в сфері медіа, майбутніх фахівців спеціальності 021 «Аудіовізуальне мистецтво та виробництво». Основною метою статті є аналіз особливостей застосування інтерактивних методів навчання на заняттях медіаправа. Схарактеризовано сутність інтерактивних методів навчання як способів залучення до дії, що допомагають розвивати вміння аргументувати власні погляди, співпрацювати в команді, вирішувати проблеми. Розглянуто низку класифікацій інтерактивних методів навчання: методи розвитку критичного мислення, аналізу, узагальнення фактів; методи формування відповідальності, прийняття рішень; методи розвитку уяви, емоційної сфери; методи активізації діяльності; парне (кооперативне) навчання; фронтальне навчання; навчання у грі; навчання у дискусії тощо. Продемонстровано застосування інтерактивних методів навчання, зокрема

робота в групах, «Займи позицію», «Інтерв'ю», «Дерево рішень», «case», «Карусель», рольова гра, на заняттях здобувачів вищої освіти спеціальності «Аудіовізуальне мистецтво та виробництво» з дисципліни «Медіаправо».

Ключові слова: медіаправо, медіасфера, медіаіндустрія, медіаграмотність, медіаправова компетентність, інтерактивні методи.

Savrasova-Viun Tetiana Oleksandrivna PhD in psychology, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Ukrainian Literature, Comparative Studies and Greenchenko Studies of the Faculty of Ukrainian Philology, Culture and Art, Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University, Kyiv, tel.: (067) 236-36-02, <https://orcid.org/0000-0001-5737-6189>

ASPECTS OF STUDYING MEDIA LAW BY INTERACTIVE METHODS

Abstract. The article considers the problem of using interactive teaching methods in the classes of the discipline «Media Law». Media law is presented as public relations associated with the use of information tools for transmitting information over long distances through telecommunication channels. Attention is focused on the essential characteristics of media law: a complex sphere of public information relations, a scientific direction in the field of jurisprudence, an academic discipline. The problems of studying media law in higher education institutions of Ukraine are analyzed: the number of higher education institutions that introduce the discipline is limited; textbooks on legal topics do not pay enough attention to the responsibilities of media specialists; the question of the quality of teaching legal disciplines for media education students arises; the introduction of interactive teaching methods into the educational process of professional training of media education students is relevant. The issues of general, professional competencies covering legal aspects in the field of media, future specialists of the specialty 021 «Audiovisual art and production» are emphasized. The main objective of the article is to analyze the features of the use of interactive teaching methods in media law classes. The article characterizes the essence of interactive teaching methods as ways of engaging in action, helping to develop the ability to argue one's views, collaborate in a team, solve problems and make informed decisions. A number of classifications of interactive teaching methods are considered: methods of developing critical thinking, analysis, generalization of facts; methods of forming responsibility; decision-making; methods of developing imagination, emotional sphere; methods of activating activity; paired (cooperative) learning; frontal learning; learning through play; learning through discussion, etc. The article demonstrates the use

of interactive teaching methods, in particular, «group work», «take a position», «interview», «decision tree», «case», «carousel», «role-playing game», in classes of applicants for higher education in the specialty «Audiovisual art and production» in the discipline «Media law».

Keywords: media law, media sphere, media industry, media literacy, media legal competence, interactive methods.

Постановка проблеми. У сучасному інформаційному суспільстві, де роль медіа стрімко зростає, важливою умовою професійної підготовки здобувачів освіти спеціальності «Аудіовізуальне мистецтво та виробництво» стає глибоке розуміння правових аспектів медійного середовища. Дисципліна «Медіаправо» має ключове значення для формування правової культури майбутніх фахівців, які працюють з інформацією, оскільки допомагає зорієнтуватися в правових аспектах медійного простору, сформувати відповідальне ставлення під час роботи з контентом, усвідомити межі свободи слова, розмежувати критику і наклеп, етично працювати з інформацією, особливо в умовах зростання кількості фейків, маніпуляцій. Фахівці медіасфери можуть стати об'єктами юридичних викликів, коли їхня діяльність зачіпає приватне життя, авторські права або суспільні інтереси. Медіаправо дає інструменти для захисту, орієнтир у правових нормах цифрового світу, підвищуючи професійну компетентність й обізнаність у дотриманні законодавчих норм майбутніх фахівців, що робить їхню діяльність надійною та безпечною.

Вивчення медіаправа в умовах освітнього середовища закладів вищої освіти в контексті сучасних комунікаційних та інформаційних процесів доцільно здійснювати, ґрунтуючись на засади практико-орієнтованого підходу, що забезпечує активне залучення здобувачів освіти до опанування актуальних правових знань і навичок, необхідних для успішної професійної діяльності в медіапросторі. Такі умови можливо створити, застосовуючи інтерактивні методи навчання, адже в процесі використання таких методів створюються передумови для засвоєння практичних навичок, формування критичного мислення, розвитку комунікативних навичок, здатності адаптуватися до змін. Інтерактивні методи навчання виводять вивчення медіаправа на новий рівень, роблячи його більш адаптованим до сучасних вимог і викликів, сприяючи формуванню кваліфікованих спеціалістів, здатних реагувати на швидкі зміни у медіасфері.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема медіаправа як наукового явища стала предметом досліджень учених (А. Гришко [1], С. Жигун [2], С. Набодко [3], В. Цимбалюк [4], В. Шурупова [5] та ін.), які вивчають окреслений феномен із позиції комплексної сфери суспільних

інформаційних відносин, наукового напрямку в галузі правознавства, навчальної дисципліни [5].

Питання особливостей викладання дисципліни «Медіаправо» в закладах вищої освіти України розглянуто в працях А. Гришко [1], С. Жигун [2], О. Макеєва [6], С. Набодко [3] та ін.

На основі аналізу результатів досліджень науковців (Т. Іванова [7], О. Кальян [8], Ю. Козаченко [8], Г. Онкович [9], П. Фендрих [10], П. Шведенко [8], П. Шевчук [10], А. Юричко [7] та ін.) виявлено сутнісні особливості інтерактивних методів навчання як способів залучення до дії, що допомагають розвивати вміння аргументувати власні погляди, співпрацювати в команді, вирішувати проблеми [10].

У працях Е. Бобінської [11], Т. Борової [12], О. Волошенюк [13], Р. Демків [14], І. Євхутіч [14], А. Задорової [12], В. Іванова [13], Г. Коберник [15], О. Комар [15], Т. Курило [14], Н. Побірченко [15], О. Пометун [15], М. Товкало [11], Т. Торчинської [15], Р. Шиян [11] презентовано класифікації інтерактивних методів.

О. Волошенюк [13], В. Іванов [13], Т. Іванова [7], О. Кальян [8], Ю. Козаченко [8], В. Різун [13], П. Шведенко [8], А. Юричко [7] та інші окреслили проблему застосування інтерактивних методів навчання в процесі професійної підготовки майбутніх фахівців медіасфери.

Водночас, за результатами аналізу досліджень вищезазначених науковців з'ясовано, що проблему застосування інтерактивних методів у процесі вивчення дисципліни «Медіаправо» висвітлено недостатньо. Неврегульовані питання підкреслюють потребу в детальному вивченні згаданих аспектів проблематики.

Мета статті – проаналізувати особливості застосування інтерактивних методів навчання на заняттях медіаправа.

Виклад основного матеріалу. У працях В. Цимбалюк зазначено, що мас-медіа право (медіаправо) окреслює суспільні зв'язки, пов'язані з інформаційними засобами (технологіями), орієнтовані на широку аудиторію в процесі комунікації, охоплюючи передавання змісту (контенту) на великі відстані телекомунікаційними каналами. Медіаправо стосується правових взаємин, пов'язаних з інформацією та діяльністю щодо її збору, оброблення, передавання, доступу, отримання, використання. Це дає підстави розглядати медіаправо як частину інформаційного права – комплексну галузь, основним об'єктом якої є інформація як предмет правових відносин. Загальні суб'єкти мас-медіа права визначено на основі специфічного статусу в межах інформаційного права: до інформаторів належать журналісти, репортери, редактори (головний редактор), редакційний колектив тощо; до інформованих відносять читачів, слухачів радіо, глядачів телебачення та інших споживачів медійної продукції [4].

Як зауважує А. Гришко, медіаправо – сукупність упорядкованих зв'язків між суб'єктами права, що охоплює правові питання в процесі виробництва, застосування різних типів засобів масової інформації. Медіаправо поширено на різні форми вираження (письмові, звукові, візуальні, аудіовізуальні), методи соціальної комунікації (преса, радіо, телебачення, кіно, книги, цифрові медіа, мережа Інтернет). Урегулювання правових взаємовідносин суб'єктів медіаправа забезпечує баланс між суспільним інтересом та інтересами окремої особистості [1].

Із позиції В. Шурупової, мас-медіа право належить до підгалузі спеціальної частини інформаційного права, яку розглянуто як міжгалузеву комплексну інституцію права, як складову частину основних (конституційного, адміністративного, цивільного, кримінального), комплексних (господарського, фінансового, трудового, екологічного) та спеціальних (податкового, бюджетного тощо) галузей права. Для медіаправа характерними є об'єктивний (частина суспільних відносин щодо інформації, реалізованих через певні технології) і суб'єктивний (відтворює сукупність прав і обов'язків, що виникають у процесі функціонування засобів масової інформації) виміри. Визначаючи сутнісні характеристики досліджуваного явища, В. Шурупова в медіаправі зосереджує увагу на комплексній сфері суспільних інформаційних відносин, науковому напрямі в галузі правознавства, що вивчає правове регулювання медіа, навчальній дисципліні, що окреслює основи правових засад функціонування медіа в суспільстві [5].

Підкреслюючи значущість наявності у фахівців медіасфери компетентності з питань медіаправа, вважаємо за доцільне розглянути медіаправо з позиції навчальної дисципліни, опанування якої забезпечує для здобувачів вищої освіти формування здатності застосовувати знання з основ державного управління, регулювання в сфері медіаполітики, інформаційної медіабезпеки у практичній діяльності [3].

Аналізуючи проблему вивчення медіаправа в університетах України, А. Гришко зазначає, що, попри важливість цієї дисципліни для медіаосвіти майбутніх фахівців, її запроваджено лише в обмеженій кількості закладів вищої освіти. Така обставина породжує ризик того, що здобувачі освіти медійної сфери можуть бути недостатньо підготовленими до правових викликів професійної діяльності, зокрема у питаннях захисту прав інтелектуальної власності, регулювання контенту, дотримання етичних норм у сучасному інформаційному просторі [1].

Крім того, як зауважує С. Жигун ситуація з вивченням правових основ майбутніми фахівцями медійної сфери в Україні є незадовільною, оскільки лише кілька закладів вищої освіти пропонують курси з медіаправа, підручники з правової тематики розглядають виключно питання прав

спеціалістів, не зосереджуючи увагу на їх обов'язках. Це призводить до часткової нездатності фахівців справлятися з викликами, зумовленими воєнним станом, до неналежного оприлюднення персональних даних, конфіденційної інформації тощо [2].

Проте, з позиції О. Макеєвої, професійна діяльність фахівців медіа-індустрії передбачає наявність у спеціалістів високого рівня правової свідомості, культури, системи моральних цінностей, правових знань і навичок, необхідних для сумлінного виконання професійних обов'язків. До того ж, створюючи медіаконтент із метою його поширення фахівець медійної галузі має дотримуватися принципів інформаційних правовідносин, окреслених у Конституції України [16], Законах України «Про медіа» [17], «Про інформацію» [18], «Про доступ до публічної інформації» [19], «Про захист персональних даних» [20], «Про суспільні медіа України» [21], «Про авторське право і суміжні права» [22], «Про державну підтримку медіа, гарантії професійної діяльності та соціальний захист журналіста» [23], «Про рекламу» [24], «Про систему іномовлення України» [25] та інших нормативно-правових документах [6].

Згідно зі Стандартом вищої освіти зі спеціальності 021 «Аудіо-візуальне мистецтво та виробництво» з-поміж зазначених загальних, спеціальних (фахових) компетентностей, якими мають володіти фахівці медіаіндустрії, важливе місце займають компетентності, що відображають медіаправову грамотність і спроможність практично вирішувати правові питання у медіа, зокрема: здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні; здатність здійснювати професійну діяльність із застосуванням сучасних досягнень теорії та методології аудіовізуального мистецтва та виробництва з урахуванням широкого спектру міждисциплінарних зв'язків. До програмних результатів навчання відповідно до Стандарту належить: уміння приймати ефективні рішення на основі релевантних даних із застосуванням сучасних методів і засобів прийняття рішень, у тому числі багатокритеріальних рішень в умовах невизначеності [26].

Відповідно до компетентностей, результатів навчання, окреслених у Стандарті [26], на основі досліджень А. Гришко [1], С. Жигун [2], О. Макеєвої [6] вважаємо, що заклади вищої освіти, які готують фахівців медійної галузі мають зосередити увагу на формування медіаправої грамотності, правової культури майбутніх фахівців. Це передбачає створення умов для глибокого засвоєння основ медіаправа, розвитку здатності до відповідального використання інформаційних технологій, усвідомлення

меж прав і обов'язків у професійній діяльності. Робочі навчальні програми закладів вищої освіти мають акцентувати увагу на інтеграції теоретичних знань із медіаправа з практичними навичками, необхідними для ефективного вирішення правових питань у медіа. Доцільно забезпечити викладання таких тем як основи інформаційної безпеки, правове регулювання контенту, захист персональних даних, права інтелектуальної власності, етика медійної діяльності тощо. Фокус на формуванні медіаправої компетентності дозволить підготувати висококваліфікованих фахівців, які зможуть не лише професійно здійснювати свою діяльність у медіасфері, але й активно сприяти утвердженню правової культури та етики у сучасному інформаційному просторі.

На думку С. Жигун, актуальним залишається також питання якості викладання правових дисциплін для здобувачів медіаосвіти, оскільки лекції демонструють недостатню ефективність і потребують доповнення практичними тренінгами. Теоретичні знання не забезпечують здатність їх практичного застосування, особливо враховуючи, що сучасні студенти, які виростили в умовах екранної культури, висувають вимоги до нових підходів у навчанні. Використання інноваційних технологій (відеокурси, веб-квести) й активних методів навчання (проекти, кейси) робить освітній процес практико-орієнтованим, сприяючи розвитку практичних навичок для успішного вирішення реальних професійних задач [2].

У результаті аналізу сучасних досліджень науковців виявлено, що проблему формування медіаправої компетентності шляхом розвитку практичних навичок застосування правових знань у професійній діяльності майбутніх фахівців медіасфери інтерактивними методами навчання висвітлено в працях О. Волошенюк [13], В. Іванова [13], Т. Іванової [7], О. Кальян [8], Ю. Козаченко [8], В. Різуна [13], П. Шведенко [8], А. Юричко [7] та інших.

Так, проблемою застосування інтерактивних методів в опануванні дисциплін, запропонованих здобувачам освіти медійної сфери, займалися Т. Іванова, А. Юричко. Дослідники пропонують методичні рекомендації, зразки лекцій, вправ для розвитку практичних навичок майбутніх фахівців медійної галузі. Основна увага зосереджена на системному й усвідомленому засвоєнні навчального матеріалу шляхом застосування інтерактивних методів навчання, спрямованих на формування професійних стандартів, європейських цінностей, необхідних сучасним спеціалістам медіасфери. З-поміж інтерактивних методів науковці пропонують: тренінги, ділові ігри, диспути, вебінари, практичні заняття з верифікації, фактчекінгу інформації, рефлексивні експерименти, круглі столи, дискусії тощо. Крім того, автори значну роль у формуванні практичних навичок майбутніх фахівців медіаіндустрії приділяють залученню професійних медіаекспертів як спікерів, лекторів для обміну практичним досвідом зі студентами [7].

О. Кальян, Ю. Козаченко, П. Шведенко підкреслюють важливість впровадження інтерактивних методів як одного з ключових напрямів модернізації вищої освіти, зокрема під час практичних занять із дисциплін правового спрямування. З-поміж інтерактивних технологій для дослідників особливе місце займає дискусія, яка може проводитися у формах диспуту, круглого столу, аналізу ситуацій, мозкового штурму. На думку авторів, дискусія стимулює критичне мислення, сприяє розвитку розумових здібностей і комунікативних навичок студентів, дозволяє їм проявити творчий потенціал, виразити погляди, засновані на власних цінностях і переконаннях. Застосування інтерактивних методів навчання, із позиції науковців, сприяє не лише формуванню особистісних і професійних якостей майбутніх фахівців, але й розвитку навичок ефективної взаємодії у професійній сфері, активізуючи комунікативні, інтелектуальні можливості [8].

У дослідженнях Г. Онкович зазначено, що оволодіння професійної компетентності майбутніх фахівців медіаіндустрії можливе лише через практичну діяльність або її моделювання. Інтерактивні методи навчання, а саме: моделювання професійних ситуацій, рольові ігри, тренінги, – сприяють формуванню медійної, інформаційної грамотності, ключових медіа якостей, навичок, враховуючи вміння критично оцінювати інформацію, аналізувати її, систематизувати і використовувати відповідно до етичних стандартів у різних сферах, допомагають майбутнім спеціалістам поступово вживатися в соціальну роль медіафахівця, опанувати особливості роботи в медіа [9].

Вивчаючи проблему формування медіаграмотності майбутніх фахівців, В. Іванов, О. Волошенюк підкреслюють важливість застосування різноманітних методів навчання, які сприяють активній діяльності та глибокому розумінню матеріалу здобувачами освіти. Дослідники акцентують увагу на традиційних методах навчання: методах організації навчальної діяльності (словесні, наочні, репродуктивні, дослідницькі, проблемні, індуктивні, дедуктивні); методах контролю (усні, письмові перевірки, самоперевірки знань, умінь, навичок); методах стимулювання навчальної діяльності (заохочення, зацікавлення, зобов'язання); інтерактивних: групових методах (робота в парах, трійках, змінювані трійки, карусель, акваріум, робота в малих групах); фронтальних (велике коло, мікрофон, незавершені речення, мозковий штурм, ділова гра, аналіз дилеми, дискусія, метод «case»). На думку авторів, саме інтерактивні методи навчання є незамінним інструментом для формування медіаграмотності, адже завдяки активній участі здобувачі освіти краще запам'ятовують інформацію, розуміють її, застосовують отримані знання на практиці, розвиваючи навички аналізу, синтезу, оцінки інформації, вдосконалюють навички комунікації, співпраці і вирішення конфліктів [13].

Варто зазначити, що інтерактивні методи навчання, з позиції П. Фенриха, П. Шевчука, – способи залучення до дії, що допомагають розвивати вміння аргументувати власні погляди, співпрацювати в команді, вирішувати проблеми [10].

Для Т. Борової, А. Задорової інтерактивні методи навчання – це процес, під час якого здобувачі освіти активно залучаються до співпраці, дискусій, практичних завдань на основі рівноправної взаємодії всіх учасників. Із-поміж різновидів інтерактивних методів навчання дослідники виокремлюють: неімітаційні, спрямовані на створення переліку професійних завдань, проблемних ситуацій для аудиторії в цілому; імітаційні, що відтворюють професійну реальність, визначають кар’єрну траєкторію, до яких належать: ігрові методи, що передбачають навчання через гру, моделювання професійних ситуацій; неігрові, спрямовані на вирішення конкретних професійних завдань [12].

Із позиції Е. Бобінської, Р. Шияна, М. Товкало, інтерактивні методи навчання окреслюють групу методів навчання, в процесі використання яких активність учасників освітнього процесу перевищує активність викладачів. Автори розподіляють інтерактивні методи за такими групами: методи розвитку критичного мислення, аналізу, узагальнення фактів (мозковий штурм, SWOT-аналіз, робота з текстом-джерелом); методи формування відповідальності, прийняття рішень (дискусія, метаплан «дерево прийняття рішень»); методи розвитку уяви, емоційної сфери (драма, моделювання, рольова гра, ментальні карти); методи активізації діяльності (робота в малих групах, проектна діяльність, експертні групи) [11].

На думку Р. Демків, І. Євхутич, Т. Курило, інтерактивні методи навчання відображають інструменти, в основі яких є спілкування, активна взаємодія учасників освітнього процесу, спрямована на досягнення спільної мети. У класифікації інтерактивних технологій навчання науковці виокремлюють: парне (кооперативне) навчання – організація освітнього процесу в малих групах, об’єднаних спільною метою (робота в парах, робота в малих групах, «мозковий штурм», «акваріум», «снігова куля»); фронтальне навчання передбачає спільну роботу колективу, орієнтуючись на загальну взаємодію («мікрофон», незавершені речення, «карусель», «брейн-ринг»); навчання у грі містить імітацію професійних ситуацій, що дозволяє учасникам розвинути практичні навички та зрозуміти професійні реалії (ділова гра спрощене судове засідання, імітація); навчання у дискусії передбачає взаємодію учасників у процесі обґрунтування позиції, обговорень (дебати, панельна дискусія, круглий стіл) [14].

О. Пометун, Н. Побірченко, Г. Коберник, О. Комар, Т. Торчинська вважають, що використання інтерактивних методів навчання у процесі

засвоєння навчального матеріалу сприяє активному залученню всіх здобувачів освіти до процесу навчання, сприяючи вдосконаленню навичок висловлюватися, обмінюватися знаннями, ідеями, підходами до виконання завдань в атмосфері взаєморозуміння і підтримки. З-поміж різновидів інтерактивних методів навчання дослідники визначають: кооперативні технології навчання (організація роботи у парах, малих групах, трійках, метод «карусель», «акваріум»); технології групової взаємодії («мікрофон», завершення незакінчених фраз, мозковий штурм, «ажурна пилка»); ситуаційне моделювання (імітаційні, рольові ігри, драматизації); обговорення дискусійних питань (методи «займи позицію», кейс-метод, дискусії) [15].

Обґрунтовуючи важливість використання інтерактивних методів навчання в процесі вивчення медіаправа, вважаємо за доцільне навести приклади застосування методів «робота в групах», «займи позицію», «інтерв'ю», «дерево рішень», «case», «карусель», «рольова гра» на семінарських заняттях здобувачів вищої освіти спеціальності «Аудіовізуальне мистецтво та виробництво» з дисципліни «Медіаправо».

Метод «робота в групах» передбачає активне залучення здобувачів освіти до співпраці, взаємодії в малих командах. У процесі застосування методу майбутні фахівці об'єднуються в малі групи, кожна група отримує конкретне завдання, спрямоване на дослідження теми, вирішення проблеми. Групи працюють самостійно, обговорюючи проблему, збираючи та аналізуючи інформацію, шукаючи оптимальні рішення. Після виконання завдання кожна група презентує результати спільної діяльності, акцентуючи увагу на ключових моментах. На завершальному етапі викладач підбиває підсумки, ставить уточнюючі питання, узагальнює результати роботи груп [27]. Застосовуючи метод «робота в групах» на семінарському занятті з дисципліни «Медіаправо», вивчаючи тему «Поняття, джерела та основні категорії медіаправа» [28], доцільно запропонувати вправу «Мапа джерел медіаправа», спрямовану на ознайомлення з основними джерелами медіаправа, формування вміння використовувати нормативні документи на практиці. Реалізуючи вправу, учасники об'єднуються в чотири групи, кожна з яких отримує завдання дослідити одне з джерел медіаправа. Перша група аналізує Конституцію України на предмет виявлення статей, які стосуються медіаправа, орієнтовані на захист свободи слова, прав фахівців медіа; друга група досліджує Закон України «Про медіа», зосереджуючи увагу на статтях, що регулюють діяльність засобів масової інформації; третя група вивчає Європейську конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод, окреслюючи статті, що гарантують свободу вираження поглядів, включаючи свободу медіа; четверта група аналізує Кодекс етики українського журналіста, зазначаючи статті, що стосуються

щоденної роботи фахівців медіасфери. Кожна група створює схему або інфографіку, що містить основні аспекти джерела медіаправа з виокремленням статей відповідно до завдання групи. Після підготовки групи презентують продукти спільної роботи, викладач підсумовує значення різних джерел права для професійної діяльності фахівців медіаіндустрії.

Особливістю методу «займи позицію» є одночасне залучення учасників до активної дискусії. Метод передбачає висловлювання думок учасниками щодо сформульованого питання, вибираючи місце на умовній шкалі від одного крайнього погляду до іншого, що сприяє розвитку в здобувачів освіти аналітичних навичок, критичного мислення, вміння аргументувати, переконувати, вести конструктивний діалог [29]. Використовуючи метод «займи позицію» на занятті з теми «Інформаційні відносини та суб'єкти медіаправа» [28], доречно виконати вправу «Суперечливі твердження: хто та як формує інформаційні відносини», спрямовану на формування уявлення про інформаційні відносини та суб'єктів медіаправа, розвиток уміння аналізувати роль суб'єктів у медіаправових відносинах, формулювати власну позицію. Виконуючи вправу, ведучий розміщує в чотирьох кутах кімнати таблички з написами: «Повністю згоден», «Повністю не згоден», «Важко відповісти / не знаю», «Згоден, але не повністю», озвучує твердження щодо інформаційних відносин і ролі суб'єктів у медіаправі, учасники на кожне твердження мають зайняти позицію біля таблички, що відповідає їхнім поглядам, і коротко обґрунтувати думку. З-поміж тверджень рекомендовано такі: «Інформаційні відносини в медіаправі повинні регулюватися суворо, щоб уникнути непорозумінь серед суб'єктів медіаправа», «Фахівці медіа, як основні суб'єкти медіаправа, мають право на необмежений доступ до будь-якої інформації», «Медіаспоживачі повинні мати однакові права з іншими суб'єктами медіаправа на доступ до інформації, що становить суспільний інтерес», «Власники медіа є основними суб'єктами, які визначають інформаційні відносини у медіапросторі». Завершуючи вправу, ведучий підбиває підсумки обговорення, звертаючи увагу на основні категорії суб'єктів медіаправа, їхні права та обов'язки, а також на важливість балансу між правами суб'єктів і регулюванням інформаційних відносин у медіапросторі.

Метод «інтерв'ю» полягає в безпосередній взаємодії між інтерв'юером і експертом, під час якої інтерв'юер ставить заздалегідь підготовлені або імпровізовані запитання, щоб отримати інформацію, думки або враження щодо конкретної теми. Метод допомагає глибше зрозуміти позицію, знання, мотивацію чи досвід експерта [30]. Під час вивчення теми «Регулювання доступу до інформації» з дисципліни

«Медіаправо» [28] шляхом застосування методу «інтерв'ю» доцільно виконати вправу «Розмова з експертом: відповідальність за порушення інформаційного законодавства», спрямовану на поглиблення розуміння учасниками відповідальності за порушення законодавства про інформацію, розвиток критичного мислення, вміння застосовувати правові знання на практиці. Реалізуючи вправу, учасники об'єднуються в пари, кожна пара розподіляє між собою ролі інтерв'юера та експерта. Інтерв'юери готують питання на тему відповідальності за порушення законодавства про інформацію, експерти актуалізують знання із законодавства про інформацію. З-поміж питань інтерв'юерів до експертів можуть бути такі: «Які види відповідальності передбачено за порушення законодавства про інформацію?», «Які основні правопорушення, пов'язані з розголошенням конфіденційної інформації», «Що таке інформаційна безпека, і яка відповідальність передбачена за її порушення?», «Які реальні наслідки настають для ЗМІ, що порушують законодавство про інформацію?» тощо. Після підготовки, учасники відтворюють інтерв'ю: інтерв'юери ставлять запитання експертам, які відповідають і надають роз'яснення або приклади щодо кожного запитання. Завершуючи інтерв'ю, учасники обговорюють отриману інформацію, обмінюються думками щодо відповідальності за порушення інформаційного законодавства.

Метод «case» передбачає спільну роботу майбутніх фахівців із розгляду, аналізу конфліктних ситуацій, непорозумінь, інцидентів у професійній діяльності. В процесі застосування методу учасники детально вивчають ситуацію, визначають основні проблеми, обговорюють можливі підходи до їх вирішення, оцінюють ризики та наслідки різних дій, формулюють висновки, обґрунтовують їх і подають рекомендації [15]. Акцентуючи увагу на темі заняття з медіаправа «Регулювання захисту даних» [28], використовуючи метод «case», доречно виконати вправу «Захист персональних даних у медіапроектах», спрямовану на визначення правових аспектів захисту персональних даних у медіа, розвиток навичок аналізу, критичного мислення, прийняття рішень у конфліктних ситуаціях. Здобувачам освіти пропонується кейс для аналізу: «Відеопродакшн-компанія підготувала документальний фільм, який висвітлює суспільно важливу тему, пов'язану з життям певної громади. Під час зйомок у кадр випадково потрапили місцеві жителі, які не були поінформовані про використання їхніх зображень. Після прем'єри фільму кілька осіб, які впізнали себе на екрані, висловили обурення та заявили про порушення їхніх прав на захист персональних даних. Фільм уже має успіх у глядачів і планується до подальшого показу на міжнародних фестивалях». Учасники об'єднуються в три групи, аналізують кейс, виконуючи такі завдання:

визначати ключові проблеми в ситуації, пов'язані з персональними даними, обговорити потенційні ризики для компанії (репутаційні, юридичні), розглянути юридичні вимоги для збереження, обробки та використання персональних даних у контенті. Крім того, кожна група розробляє план дій для вирішення конфлікту, пропонуючи варіанти рішень, зокрема видалення або редагування контенту, щоб захистити приватне життя осіб, проведення переговорів і отримання згоди на використання зображень, додавання попередження про конфіденційність для подібних проєктів у майбутньому тощо. Після підготовки групи презентують рішення, обґрунтовують їх юридично та пояснюють, які норми медіаправа вони застосували. Інші групи можуть ставити запитання або пропонувати альтернативні рішення. На завершення вправи викладач підсумовує обговорення, звертаючи увагу на правові аспекти, які регулюють захист персональних даних у медіа.

Суть методу «карусель» полягає в організації дискусій у двох колах: внутрішнє коло обговорює тему, а зовнішнє – змінює партнерів для обміну різними поглядами. Ротація учасників дозволяє кожному учаснику висловити власну думку, почути альтернативні позиції та глибше осмислити тему. Завершується метод спільним обговоренням, де учасники узагальнюють нові ідеї й аргументи [27]. У процесі опанування теми «Правові основи онлайн-медіа» дисципліни «Медіаправо» [28] методом «карусель» доречно виконати вправу «Правовий компас для онлайн-медіа», спрямовану на формування в здобувачів освіти розуміння правових аспектів роботи онлайн-медіа, розвиток критичного осмислення теми, активізацію навичок аргументації та дискусії. Виконуючи вправу, учасники внутрішнього кола залишаються на місці, тоді як учасники зовнішнього кола рухаються вправо або вліво. Тренер озвучує певні ситуації, кожен учасник зовнішнього кола розпочинає обговорення з учасником внутрішнього кола. Після цього учасники зовнішнього кола переходять до наступного партнера для спілкування. Під час виконання вправи учасники зовнішнього кола можуть змінюватися ролями з тими, хто знаходиться у внутрішньому колі. З-поміж питань, які варто підняти учасникам зовнішнього кола: «Які права та обов'язки мають редактори онлайн-медіа?», «Які основні правові обмеження існують для публікації контенту в Інтернеті?», «Що таке «право на забуття» і як воно стосується роботи онлайн-медіа?» тощо. Після завершення вправи викладач запрошує здобувачів освіти до спільного обговорення.

Метод «дерево рішень» передбачає вибір проблеми, що не має однозначного вирішення. Учасникам надається попередня інформація для ознайомлення, додатковий матеріал або інформація, що допоможе їм краще зрозуміти суть проблеми, а також зразок «дерева рішень». Учасники

об'єднуються в групи, яка має дійти до єдиного рішення проблеми. Після підготовки кожна група презентує результати роботи, на основі якої відбувається загальне обговорення або голосування, щоб визначити остаточний варіант [27]. Використовуючи метод «дерево рішень» на занятті з теми «Авторське право в мас-медіа» [28], доречно виконати вправу «Авторське право в дії», спрямовану на глибоке розуміння правових аспектів авторського права, формування здатності аналізувати ситуації з погляду правомірного застосування контенту, вироблення навички прийняття рішень у професійних ситуаціях. Реалізуючи вправу, учасники об'єднуються в команди, кожна команда отримує одну ситуацію для розгляду, наприклад: репост статті з іншого сайту без згадки джерела; використання фрагмента книги або відео в публікації без дозволу автора; застосування музичного треку як фону в відеоролику без авторського погодження. Команди мають створити «дерево рішень», яке допоможе вибрати правильні кроки для вирішення окресленої ситуації, наприклад: взяти дозвіл, зазначити автора, уникати використання матеріалу, а також визначити передбачувані наслідки, зокрема: штрафи, судові позови, негативна репутація тощо. Після підготовки учасники презентують своє «дерево рішень», пояснюючи логіку та підхід до обраного вирішення ситуації, інші – можуть ставити запитання свої пропозиції або коментувати рішення. На завершення вправи викладач підсумовує результати вправи, обговорюючи загальні принципи дотримання авторського права в мас-медіа.

Метод «рольова гра» відтворює технологію, що дозволяє учасникам засвоювати нові знання, розвивати навички шляхом виконання певних ролей у змодельованих ситуаціях. В основі методу лежить імітація реальних або наближених до реальності ситуацій, у яких учасники діалогу вирішують проблеми від імені певних персонажів або професійних ролей. Рольова гра відбувається у кілька етапів: спершу викладач озвучує тему, мету, розподіляє ролі. Учасники засвоюють ролі, готуються до обговорення проблеми чи моделювання ситуації, формують спільні позиції або стратегії поведінки. Далі кожна рольова група демонструє гру, моделюючи ситуацію. Викладач спрямовує гру, ставить додаткові питання та заохочує учасників до активної взаємодії. На завершення рольової гри підбиваються підсумки, підкреслюються результати рольового аналізу [31]. Застосовуючи метод «рольова гра» на занятті з теми «Дифамація» дисципліни «Медіаправо» [28], доцільно реалізувати вправу «Дебати відповідальності», спрямовану на розвиток навичок ухвалення етичних рішень, розуміння юридичних аспектів, комунікативних стратегій у контексті захисту репутації. Виконуючи вправу, учасники мають розіграти професійну

ситуацію, пов'язану з обвинуваченнями у дифамації в медіа, зокрема: випущений в ефір чи опублікований матеріал медіакомпанії звинувачується в дифамації. Постраждала особа вимагає офіційного спростування та готує судовий позов. Редактор і журналіст захищають професійні стандарти і право на свободу слова, але визнання помилки може врятувати репутацію компанії. Питання, які потрібно вирішити, стосуються коректності інформації, можливості компромісу, захисту професійної гідності та репутації. З-поміж ролей учасників можуть бути такі: постраждала особа – вважає, що її репутацію було зіпсовано в статті або відеоматеріалі; редактор – відповідає за публікацію матеріалу, вирішує, чи потрібно виправляти або знімати матеріал; юрист медіакомпанії – надає консультацію щодо правових наслідків публікації, захисту інтересів компанії; PR-спеціаліст – розробляє стратегію публічної комунікації для зменшення шкоди репутації медіа або вибудовує захист репутації постраждалої особи; журналіст – особа, яка створила матеріал, що, ймовірно, містить дифамаційні висловлювання; модератор – координує процес гри, контролює черговість висловлювань і дає підсумкові коментарі. Кожен учасник програє свою роль у вербальній формі, висловлює позиції, аргументує або захищає власні погляди. Наприкінці вправи викладач підсумовує обговорення, коментує позицій кожного учасника, обговорює етичні та юридичні аспекти ситуації.

Здійснюючи аналіз особливостей використання інтерактивних методів навчання на заняттях із медіаправа, вплив їх на формування медіаграмотності, розвиток здатності швидко реагувати на правові виклики, зміни інформаційного середовища, критичного мислення майбутніх фахівців медіаіндустрії, важливо вважати такі методи ключовим чинником становлення професійної компетентності здобувачів вищої освіти спеціальності «Аудіовізуальне мистецтво та виробництво».

Висновки. Отже, за результатами аналізу наукових джерел з'ясовано, що в процесі професійної підготовки майбутніх фахівців медіасфери ключове значення відіграє опанування дисципліни «Медіаправо» інтерактивними методами навчання. Сутність медіаправа розглянуто як комплексну сферу суспільних інформаційних відносин, науковий напрям в галузі правознавства, навчальну дисципліну, що окреслює основи правових засад функціонування медіа в суспільстві. Акцентовано увагу на особливостях вивчення дисципліни «Медіаправо» в закладах вищої освіти України та важливості її опанування задля формування професійної компетентності відповідно до Стандарту вищої освіти зі спеціальності «Аудіовізуальне мистецтво та виробництво». Окреслено сутність інтерактивних методів навчання як способів залучення до дії, що допомагають розвивати вміння аргументувати власні погляди, співпрацювати в команді, вирішувати

проблеми і приймати обґрунтовані рішення. Презентовано класифікацію інтерактивних методів навчання: парне (кооперативне) навчання, фронтальне навчання, навчання у грі, навчання у дискусії. Наведено приклади застосування інтерактивних методів навчання («робота в групах», «займи позицію», «інтерв'ю», «дерево рішень», «case», «карусель», «рольова гра») на заняттях із дисципліни «Медіаправо», обґрунтовано особливості їх впливу на становлення професійної компетентності майбутніх фахівців медіаіндустрії. Перспективами окресленого дослідження є розробка збірника вправ і завдань із медіаправа для здобувачів освіти спеціальності «Аудіовізуальне мистецтво та виробництво».

Література:

1. Гришко А. Б. Проблема вивчення медіаправа в університетах України. *Права людини в медаосвіті та медіадіяльності в Україні* : матеріали І наук.-практ. конф. Київ, 30 лист. 2018 р. Київ, 2018. С. 64-67.
2. Жигун С. В. Викладання журналістики в Україні на сучасному етапі: проблеми теорії та практики. *Дриновський збірник*. 2018. №11. С. 450-455.
3. Набодко С. В. Медіа-право : силабус. Х. : ХДАДМ, 2021. 10 с. URL : <https://www.ksada.org/pdf1/media%20law.pdf> (Дата звернення: 15.11.2024).
4. Цимбалюк В. С. Мас-медіа-право в інформаційному суспільстві. *Інформація і право*. 2011. № 1 (1). С. 30-33.
5. Шурупова К. В. Особливості розвитку мас-медіа права в умовах інформаційного суспільства. *Вісник Донецького національного університету*. 2012. Вип. 2. С. 127-129.
6. Макеева О. М. Засоби масової інформації як суб'єкти правової комунікації. *Юридичний вісник*. 2019. № 1 (50). С. 30-36.
7. Іванова Т., Юричко А. Інтерактивні форми та методи у процесі викладання журналістських дисциплін : методичний посібник / за ред. В. Іванова. Київ, 2022. 208 с.
8. Кальян О. С., Козаченко Ю. А., Шведенко П. Ю. Інтерактивні методи навчання при проведенні практичних занять з юридичних дисциплін. *Сучасний підхід до викладання навчальних дисциплін в контексті підвищення якості вищої освіти* : матеріали 50-ї наук.-метод. конф. Полтава, 26-27 лют. 2019 р. Полтава, 2019. С. 86-88.
9. Онкович Г. В. Медіадидактика вищої школи. *Теоретико-методологічні засади модернізації змісту гуманітарної освіти у вищій школі України : монографія* / К. Є. Балабанова, Н. М. Дем'яненко, Н. О. Дівінська та ін. / за заг. ред. Г. В. Онкович. Київ : Педагогічна думка, 2013. С. 74-109.
10. Шевчук П., Фенрих П. Інтерактивні методи навчання: навч. посібник. Щецін: WSAР, 2005. 170 с.
11. Уроки з підприємницьким тлом : навчальні матеріали / за заг. ред. Е. Бобінська, Р. Шиян, М. Товкало. Варшава : Сова, 2014. 399 с.
12. Борова Т.А., Задорова А. О. Особливості інтерактивних методів навчання та їх можливості в контексті розвитку професійної компетентності майбутніх менеджерів. *Сучасні проблеми управління підприємствами: теорія та практика* : матеріали міжнародної наук.-практ. конф. Харків – Торунь, 3-4 берез. 2020 р. Харків – Торунь, 2020. С.240-242.
13. Медіаосвіта та медіаграмотність : підручник для студентів педагогічних коледжів / ред.-упор. В. Ф. Іванов, О. В. Волошенюк; за наук. ред. В. В. Різуна. Київ, 2014. 431 с.

14. Демків Р. Я., Євхутич І. М., Курило Т. В. Використання інтерактивних методів навчання під час проведення занять з цивільного права та процесу : навч.-метод. посібник Львів, 2018. 188 с.

15. Інтерактивні технології : теорія та методика : посібник / О. І. Пометун та ін. Київ, 2008. С. 94.

16. Конституція України : офіц. текст. Київ : КМ, 2020. 59 с.

17. Про медіа : Закон України від 13.12.2022 р. № 2849-IX. Дата оновлення: 11.02.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20#Text> (дата звернення: 15.11.2024).

18. Про інформацію : Закон України від 02.10.1992 р. № 2657-XII. Дата оновлення: 27.07.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text> (дата звернення: 15.11.2024).

19. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13.01.2011 р. № 2939-VI. Дата оновлення: 08.10.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text> (дата звернення: 15.11.2024).

20. Про захист персональних даних : Закон України від 01.06.2010 р. № 2297-VI. Дата оновлення: 27.04.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text> (дата звернення: 15.11.2024).

21. Про суспільні медіа України : Закон України від 17.04.2014 р. № 1227-VII. Дата оновлення: 02.10.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1227-18#Text> (дата звернення: 15.11.2024).

22. Про авторське право і суміжні права : Закон України від 01.12.2022 р. № 2811-IX. Дата оновлення: 20.03.2023. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/T222811> (дата звернення: 15.11.2024).

23. Про державну підтримку медіа, гарантії професійної діяльності та соціальний захист журналіста : Закон України від 23.09.1997 р. № 540/97-ВР. Дата оновлення: 31.03.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/540/97-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 15.11.2024).

24. Про рекламу : Закон України від 03.07.1996 р. № 270/96-ВР. Дата оновлення: 27.04.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/270/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 15.11.2024).

25. Про систему іномовлення України : Закон України від 08.12.2015 р. № 856-VIII. Дата оновлення: 31.03.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/856-19#Text> (дата звернення: 15.11.2024).

26. Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 021 «Аудіовізуальне мистецтво і виробництво» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти : наказ Міністерства освіти і науки України від 10.07.2019 р. № 956. С. 1-14. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2021/07/28/021-Audioviz.myst-vyrobn-bakalavr.28.07.pdf> (дата звернення: 15.11.2024).

27. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : наук.-метод. посіб. / О. І. Пометун, Л. М. Пироженко; за ред. О. І. Пометун. Київ, 2004. 192 с.

28. Козлов Р. А., Саврасова-В'юн Т. О. Медіаправо : робоча програма навчальної дисципліни. Київ, 2024. 16 с.

29. Копитко М. І., Томаневич Л. М. Тренінги з менеджменту : навч.-метод. посібник. Львів, 2017. 128 с.

30. Волкова Н. П. Інтерактивні технології навчання у вищій школі : навч.-метод. посібник. Дніпро, 2018. 360 с.

31. Карамушка Л. М. Рольова гра. *Енциклопедія освіти* / Акад. пед. наук України; за ред. В. Г. Кременя. Київ, 2008. 1040 с.

References:

1. Hryshko, A. B. (2018). Problema vyvchennia mediaprava v universytetakh Ukrainy [The problem of studying media law at Ukrainian universities]. Proceedings from 30/11/'12: I naukovo-praktychna konferentsia «Prava liudyny v medaosviti ta mediadiialnosti v Ukraini» – the 1st Scientific and Practical Conference «Human rights in medical education and media activity in Ukraine». (pp. 64-67). Kyiv: Instytut zhurnalistyky KNU im. Tarasa Shevchenka [in Ukrainian].
2. Zhyhun, S. V. (2018). Vykladannia zhurnalistyky v Ukraini na suchasnomu etapi: problemy teorii ta praktyky [Teaching journalism in Ukraine at the present stage: problems of theory and practice]. Drynovskiy zbirnyk – Drinovskiy collection, 11, 450-455 [in Ukrainian].
3. Nabodko, S. V. (2021). *Media-pravo [Media law]*. Kharkiv: KhDADM [in Ukrainian]. <https://www.ksada.org/pdf1/media%20law.pdf>
4. Tsymbaliuk, V. S. (2011). Mas-media-pravo v informatsiinomu suspilstvi [Mass media law in the information society]. *Informatsiia i pravo – Information and Law*, 1(1), 30 – 33 [in Ukrainian].
5. Shurupova, K. V. (2012). Osoblyvosti rozvytku mas-media prava v umovakh informatsiinoho suspilstva [Peculiarities of the development of media law in the conditions of information society]. *Visnyk Donetskooho natsionalnoho universytetu – Bulletin of Donetsk National University*, Issue 2, 127-129 [in Ukrainian].
6. Makeieva, O. M. (2019). Zasoby masovoi informatsii yak subiekty pravovoi komunikatsii [Mass media as subjects of legal communication]. *Yurydychnyi visnyk – The Legal Bulletin*, 1 (50), 30-36 [in Ukrainian].
7. Ivanova, T., & Yurychko, A. *Interaktyvni formy ta metody u protsesi vykladannia zhurnalistykykh dystsyplin [Interactive forms and methods in the process of teaching journalism disciplines]*. V. Ivanov (Ed.). Kyiv [in Ukrainian].
8. Kalian, O. S., Kozachenko, Yu. A., & Shvedenko, P. Yu. (2019). Interaktyvni metody navchannia pry provedenni praktychnykh zaniat z yurydychnykh dystsyplin [Interactive teaching methods in conducting practical classes in legal disciplines]. Proceedings from 26-27/11/'19: 50 naukovo-metodychna konferentsia vykladachiv i aspirantiv «Suchasnyi pidkhid do vykladannia navchalnykh dystsyplin v konteksti pidvyshchennia yakosti vyshchoi osvity» – 50th scientific and methodological conference of teachers and graduate students «Modern approach to teaching disciplines in the context of improving the quality of higher education». (pp. 86-88). Poltava : «RVV PDAA» [in Ukrainian].
9. Onkovych, H. V. (Eds.). (2013). *Mediadydaktyka vyshchoi shkoly. Teoretyko-metodolohichni zasady modernizatsii zmistu humanitarnoi osvity u vyshchii shkoli Ukrainy [Mediendidactics of higher education. Theoretical and methodological foundations of modernisation of the content of humanities education in higher education in Ukraine]*. Kyiv [in Ukrainian].
10. Shevchuk, P., & Fenrykh, P. *Interaktyvni metody navchannia [Interactive methods of teaching]*. Shchetsin [in Ukrainian].
11. E., Bobinska, R., Shyian, & M., Tovkalo. (Eds.). (2014). *Uroky z pidpriemnytskym tlom: navchalni materialy [Lessons with an entrepreneurial background: teaching materials]*. Warsaw [in Ukrainian].
12. Borova, T.A., & Zadorova, A. O. (2020). Osoblyvosti interaktyvnykh metodiv navchannia ta yikh mozhlyvosti v konteksti rozvytku profesiinoi kompetentnosti maibutnykh menedzheriv [Features of interactive teaching methods and their capabilities in the context of developing the professional competence of future managers]. Proceedings from 3-4/03/'20:

mizhnarodna naukovo-praktychna konferentsia «Suchasni problemy upravlinnia pidpriemstvamy: teoriia ta praktyka» – *the International Scientific and Practical Conference «Modern Problems of Enterprise Management: Theory and Practice»*. (pp. 240-242). Kharkiv – Torun [in Ukrainian].

13. Ivanov, V. F., Volosheniuk, O. V., & Rizun, V. V. (Eds.). *Mediaosvita ta mediahramotnist [Media education and media literacy]*. Kyiv [in Ukrainian].

14. Demkiv, R. Ya., Yevkhutych, I. M., & Kurylo, T. V. (2018). *Vykorystannia interaktyvnykh metodiv navchannia pid chas provedennia zaniat z tsyvilnoho prava ta protsesu [The use of interactive teaching methods in conducting classes on civil law and procedure]*. Lviv [in Ukrainian].

15. Pometun, O. I., Pobirchenko, N. S., Kobernyk, H. I., Komar, O. A., & Torchynska, T. A. (2008). *Interaktyvni tekhnolohii: teoriia ta metodyka [Interactive technologies: theory and methodology]*. Kyiv [in Ukrainian].

16. Konstytutsiia Ukrainy: pryiniaty 28 chervnia 1996 roku № 254k/96-VR [The Constitution of Ukraine: from June 28 1996, № 254k/96-VR]. (2020, January 01). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine*, 30 – 27-IX, pp. 59.

17. Zakon Ukrainy Pro media : pryiniaty 13 hrudnia 2022 roku № 2849-IX [The Law of Ukraine On Media from December 13 2022, № 2849-IX]. (2024, February 11). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine*, 47-50 – 3269-IX, pp. 253.

18. Zakon Ukrainy Pro informatsiiu: pryiniaty 02 zhovtnia 1992 roku № 2657-XII [The Law of Ukraine On Information from October 02 1992, № 2657-XII]. (2023, July 27). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine*, 48 – 3005-IX, pp. 16.

19. Zakon Ukrainy Pro dostup do publichnoi informatsii: pryiniaty 13 sichnia 2011 roku № 2939-VI [The Law of Ukraine on Access to Public Information from January 13 2011, № 2939-VI]. (2023, October 08). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine*, 32 – 2614-IX, pp. 19.

20. Zakon Ukrainy Pro zakhyst personalnykh danykh: pryiniaty 01 chervnia 2010 roku № 2297-VI [The Law of Ukraine on the Protection of Personal Data from June 01 2010, № 2297-VI]. (2024, April 27). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine*, 34 – 3585-IX, pp. 22.

21. Zakon Ukrainy Pro suspilni media Ukrainy : pryiniaty 17 kvitnia 2014 roku № 1227-VII [The Law of Ukraine On Public Media of Ukraine from April 17 2014, № 1227-VII]. (2023, October 02). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine*, 27 – 3136-IX, pp. 20.

22. Zakon Ukrainy Pro avtorske pravo i sumizhni prava: pryiniaty 01 hrudnia 2022 roku № 2811-IX [The Law of Ukraine On Copyright and Related Rights from December 01 2022, № 2811-IX]. (2023, March 20). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine*, 3 – 2974-IX, pp. 10.

23. Zakon Ukrainy Pro derzhavnu pidtrymku media, harantii profesiinoi diialnosti ta sotsialnyi zakhyst zhurnalista: pryiniaty 23 veresnia 1997 roku № 540/97-VR [The Law of Ukraine On State Support of the Media, Guarantees of Professional Activity and Social Protection of Journalists from September 23 1997, № 540/97-VR]. (2023, March 31). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine*, 50 – 2849-IX, pp. 14.

24. Zakon Ukrainy Pro reklamu: pryiniaty 03 lypnia 1996 roku № 270/96-VR [The Law of Ukraine On Advertising from July 03 1996, № 270/96-VR]. (2024, April 27). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine*, 39 – 3585-IX, pp. 45.

25. Zakon Ukrainy Pro systemu inomovlennia Ukrainy: pryiniaty 08 hrudnia 2015 roku № 856-VIII [The Law of Ukraine On the System of Foreign Broadcasting of Ukraine from December 08 2015, № 856-VIII]. (2023, March 31). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine*, 4 – 2849-IX, pp. 10.

26. Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy (2019, Lypn. 10). Nakaz № 956, Pro zatverdzhennia standartu vyshchoi osvity za spetsialnistiu 021 «Audiovizualne mystetstvo i vyrobnytstvo» dlia pershoho (bakalavrskoho) rivnia vyshchoi osvity [Ministry of Education and Science of Ukraine (2019, July 10). Executive Order No. 956, On Approval of the Standard of Higher Education in the speciality 021 ‘Audiovisual Art and Production’ for the first (bachelor's) level of higher education]. (n.d.). <https://mon.gov.ua/> Retrieved from <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2021/07/28/021-Audioviz.myst-vyrobni-bakalavr.28.07.pdf> [in Ukrainian].

27. Pometun, O. I., & Pyrozhenko, L. M. (2004). *Suchasnyi urok. Interaktyvni tekhnologii navchannia [Interactive teaching technologies: scientific and methodological manual]*. O. I. Pometun (Ed.). Kyiv [in Ukrainian].

28. Kozlov, R. A., & Savrasova-Viun, T. O. (2024). *Mediapravo [Media law]*. Kyiv [in Ukrainian].

29. Kopytko, M. I., & Tomanevych, L. M. (2017). *Treninhy z menedzhmentu [Management training]*. Lviv [in Ukrainian].

30. Volkova, N. P. (2018). *Interaktyvni tekhnologii navchannia u vyshchii shkoli [Interactive learning technologies in higher education]*. Dnipro: [in Ukrainian].

31. Karamushka, L. M. (2008). Rolova hra [Role-playing game]. *Entsyklopediia osvity/ Akad. ped. nauk Ukrainy – Encyclopedia of Education / Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine*. V. G. Kremen (Ed.). Kyiv [in Ukrainian].